

Heini Räsänen ja Pisko Aunola, Teatrimuseum *TEATRISEIKLUSI – muuseumipedagoogilisi vaatlusi*

Muuseumipedagoogika esimesed sammud Teatrimuseumis

Teatrimuseumis on seoses näitustega korraldatud töötubasid alates 1990ndate algusest. Esimene näitus, mille korraldamisel võeti spetsiaalselt arvesse töötubade tegevus oli 1995 avatud "*Aleksi Teater*", kus ühendati nii näitus, lava kui töötuba. "*Aleksi Teatri*" töötoad oli mõeldud alla 10-aastastele, kuna nii lava kui riietusruum olid miniatuursed, laste mõõdupuule parajad ning näituse teemaks olid nukuteatri imelised näitlejad, nukuteatri nukud.

Milleks muuseumipedagoogika?

Täna tehakse Teatrimuseumis töötubasid igale vanusele. Põhjused kasutada töötubade abil tutvumist näituste, nende sisude ja teatriga on siiani samad. Traditsioonilistest ekskursioonidest pole muidugi ka loobutud. Hea giidiga ekskursioon on alati huvitav ja see annab palju teadmisi ja mõtlemisainet.

Üks Teatrimuseumi muuseumipedagoogika tähtis ülesanne on anda muuseumikülastajale kergesti kombatav kogemuste tasapind näituste sisu, ideede, eksponaatide ja teatrikunstiga. Tuttavad ja tuntud asjad, mõtted ja esemed äratavad tundeid ja mälestusi, aga kui on tegemist asjaga, millest meil pole varasemaid teadmisi, võib see jätta meid täiesti ükskõikseks. Teatrimuseumi töötubades püütakse pakkuda külastajale meeldejäävaid elamusi, mille baasil ta võib luua oma arusaamisi teatrist ja maailmast.

(Demonstratsioon: kurekepp ja šamaani mask. Vestleme teemal: mis osadest esitus koosneb, millistel alustel teater on sündinud jne.)

Töötubades püüame luua olukordi, kus külastaja ise mõtiskleb asjade üle ning tegutseb aktiivselt, kuna siis õpib, mäletab ja taipab asju kergemini. Eesmärgiks on tekitada mällusööbivaid kogemusi näitustest, anda võtmeid mõtlemisele ning lisada arusaamist. Töötoastilis külastus nõuab rohkem julgust ja kaasalöömist kui ekskursioon muuseumis, kus ainult giid räägib. Seetõttu tuleks luua töötubadesse võimalikult avatud ja turvaline keskkond ning tunne, et miski pole kohustuslik, kui ei ole tahtmist. Töötoad peaksid töötama võimalikult palju konkreetse rühma ja selle vajaduste järgi.

Töötoad oluline osa näitust

Näituse teema ja sisu mõjutavad loomulikult seda, mida töötubades tehakse ja milliseid taktikaid seal kasutatakse. Ideaalses olukorras on muuseumipedagoogika ja töötoa idee algusest peale liidetud näituse kavandamise protsessiga ja pedagoogika vaatevinkleid ja vajadusi võetakse näituse planeerimisel arvesse. Sellisel juhul on töötuba oluline osa näitusest, mitte kohustuslik lisa.

Selleks, et külastaja saaks kogemuslikku infot, on oluline töötubade jaoks muuretseda või valmistada näitusega seotud materjale, mida tohib kasutada ja mida tohib puutada. Näiteks näituse *Suurepärane tsirkus* jaoks osteti Teatrimuseumile tsirkusevahendeid: žongleerimis-, mustkunst- ja akrobaatikavahendeid. Teatritelt saime kostüüme, mis olid nii töötubade kui näituse külastajate kasutada.

Töötubades kasutatavad tööviisid

Teater on kaduv hetk – seega ka teatri muuseumi talletamine, on hetkes elava ja kaduva kunstivormi jäädvustamine. Näitlejat või etendust pole võimalik vitriini paigutada. Muuseumi ülesanne on tutvustada teatrikunsti olemust ja van-
gistades minevikku, luua teatrivõtteid kasutades näitus. Teatrimuuseumis võib (ja peab) mängima ja naljatlema teatriga.

Teatrimuuseum on selles mõttes õnnelik, et muuseumi teema, esitletavat kunstid, koosnevad mitmetest eri kunstiliikidest ja on loomulik, et muuseumi töötubades kasutatakse kõiki nende liikide vahendeid: näitlemist, liikumist, jutustamist, kostüüme, rekvisiite, valgust, heli, nukuteatrit...

Tähtis on, et tegevus põhineb uurimisel. Selle baasil püütakse luua võimalikult elav ja elamuslik töötuba, mille sisus faktid ja fiktsioon segunevad.

Teatrimuuseum pakub eri vanuses, erinevatele gruppidele töötubasid, kus kõik saavad osaleda. Püsinäitustega on seotud oma töötoad nagu "Teatriseiklus" ja "Muinasjuturada", ja vahetuvate näituste jaoks tehakse alati näituse teemaga seotud töötuba.

Muinasjuturada

Lasteaialastele suunatud "Muinasjuturada" on fantaasiamatk, mis põhineb muinasjutul "Inetu pardipoeg". Muinasjutuga tutvutakse häälte, kujude ja fantaasiaülesannete kaudu. Harjutatakse lendamist "pardi lennukoolis" ja küllastatakse loo järgi erinevaid maastike ja tundmusi. Lõpuks korraldatakse "pidu", kus lapsed riietuvad kostüümidesse ja esinevad laval.

Teatriseiklus

Esimeste klasside õpilastele suunatud töötoas toidetakse seiklejate fantaasiat jutustades lugusid teatri pööningule jäänud nukuteatri nukkudest ja esemetest. Seikluse käigus tutvutakse vanade ja uute hääle- ja valgusmasinatega, mõeldakse välja lugusid ja näidendite süžeesid ning tehakse plaan ja viiakse ellu oma väike etendus *Arkadia*-teatri laval. "Teatriseiklus" muutub küllastajate järgi.

Meediakasvatuse töötuba

Aasta 2005 põhinäitus "*Vaikus! Kaamera! Võte!*" tutvustas teleaadete tegemist. Näitusele oli ehitatud kolm ehtsat stuudiot: draamaseriaali köögi- ja elutoarekvisiidid, uudiste stuudio ja sinine stuudio. Lisaks oli näitusel kolm telekaamerat ja režissööri-pult, kus oli võimalus miksida ja lindistada.

Meediakasvatuse töötoas "*Ülesanne televiisoris*" oli võimalus keskenduda kas uudistesaaate tegemisse uudiste ja sinistuudios või filmida oma teledraama või teha sinistuudios *Actionary*-viktoriin, mille kontsept (pantomiihil põhinev meeskonnavigatoriin) oli välja töötatud just selle töötoa jaoks. Uudiste töötoaga oli seotud eelnevad ülesanded, mis olid väljas Teatrimuuseumi www-leheküljel. Töötoa *grande finaals* oli otsesaade, mis jäi grupile mälestuseks videokasseti peal.

Teatri vahenditega on võimalus elamuslikult õpetada ja valgustada erinevaid asju erinevatele külalistele. Teatrikasvatus sobib hästi muuseumide kasutusse, see lisab kogemusi, kogemuslikke teadmisi ja arendab arusaamist.